

2022-04-21
Ju2022/01405**Justitiedepartementet**Brottsförebyggande rådet
Box 1386
111 93 Stockholm

Uppdrag att studera hur barn och unga involveras i och utnyttjas av kriminella nätverk

Regeringens beslut

Regeringen ger Brottsförebyggande rådet (Brå) i uppdrag att studera hur barn och unga involveras i och utnyttjas av kriminella nätverk. Med involvera avses allt från successivt inträde till aktiv rekrytering i kriminella nätverk.

Brå ska belysa hur relationen mellan yngre och äldre i kriminella nätverk ser ut och visa på vilka olika sätt som barn och unga involveras i och utnyttjas av kriminella nätverk. Studien ska synliggöra vad som kännetecknar de flickor respektive pojkar som i olika åldrar lockas till och utnyttjas i kriminella miljöer. Studien ska också visa på vilka drivkrafter som finns bland äldre kriminella aktörer när det gäller att utnyttja barn och unga, samt hur yngre lockas att delta aktivt eller bidra till kriminella aktiviteter. Brå ska också, i den mån det är möjligt, bedöma omfattningen av problemet och utvecklingen över tid. I uppdraget ingår att Brå ska lyfta fram lovande internationella och nationella erfarenheter för att motverka att barn och unga involveras i kriminella nätverk. I uppdraget ingår även att lämna förslag på andra åtgärder som kan vidtas för att förebygga att barn och unga rekryteras till och på andra sätt involveras i och utnyttjas av kriminella nätverk.

Brå ska inom ramen för uppdraget samråda med Polismyndigheten, Statens institutionsstyrelse, Kriminalvården och Socialstyrelsen. Myndigheterna ska bistå Brå i datainsamlingen. Brå ska även vid behov samråda med andra relevanta aktörer. Barn och ungas erfarenheter ska beaktas i uppdragets genomförande. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Justitiedepartementet) senast den 1 november 2023.

Bakgrund

Barn och unga som växer upp i områden där kriminella har stort inflytande löper en ökad risk att involveras i organiserad brottslighet. Under de senaste åren har barn och ungas kopplingar till kriminella nätverk uppmärksammats allt mer. Sammanställningar av datamaterial från det krypterade chattverktyget Encrochat visar att äldre individer återkommande lägger ut uppdrag på ungdomar, såsom utförandet av grova våldsbrott (Polismyndigheten 2021, *Lärdomar av Encrochat*). I Brås rapport *Narkotikamarknader* framkommer uppgifter om att äldre personer i narkotikabranschen utnyttjar yngre personer strategiskt, bland annat för distribution och försäljning av narkotika (Brå 2021:10). Problemet är särskilt förekommande för barn och ungdomar som växer upp i områden där kriminella har stort inflytande (Brå 2016:12, Brå 2018:6, Brå 2019:3).

Skälen för regeringens beslut

Barn har rätt till ett starkt skydd mot alla former av utnyttjande. Det är därför angeläget att vidta åtgärder för att skydda barn och unga som riskerar att fara illa och förhindra att barn och unga börjar begå brott och involveras i en livsstil som präglas av brottslighet. Under senare tid har regeringen tagit flera initiativ för att motverka rekryteringen av barn och unga till kriminella nätverk. Inom ramen för regeringens 34-punktprogram mot gängkriminalitet riktas särskilt fokus på nyrekrytering till kriminella nätverksmiljöer. Exempelvis har Gångbrottsutredningen nyligen övervägt och lämnat förslag om en skärpt straffrättslig reaktion mot den som involverar unga i kriminalitet (SOU 2021:68). En utredare har även fått i uppdrag att utreda möjligheten att begränsa barns rätt att vistas på vissa platser eller områden, för att exempelvis skydda dem från miljöer där de riskerar påtryckning för att begå brott, eller anlitas för kriminella tjänster (S2021/04668).

Det saknas emellertid fördjupad och systematiskt sammanställd kunskap om hur och när barn och unga involveras i kriminella miljöer och en kriminell livsstil. Ökad kunskap kommer att utgöra ett viktigt underlag för att kunna fortsätta utforma fler tidigt förebyggande och träffsäkra åtgärder för att skydda barn och unga som riskerar att fara illa och i förlängningen förhindra att barn och unga involveras i och utnyttjas av kriminella nätverk.

På regeringens vägnar

Morgan Johansson

Karin Norberg

Kopia till

Arbetsmarknadsdepartementet/JÄM

Finansdepartementet/BA

Kulturdepartementet/CSM

Socialdepartementet/SOF, FS

Utbildningsdepartementet/S, GV

Kriminalvården

Polismyndigheten

Socialstyrelsen

Statens institutionsstyrelse